

Aan de leden van de raad
i.a.a. de commissieleden

Datum
20 september 2024

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk
849418

Bijlagen

Onderwerp:
Raadsinformatiebrief Prognose 1^e trimester 2024 uitgaven jeugdhulp & Wmo

Geachte leden van de raad,

In deze brief informeren wij u over de inzet en kostenontwikkelingen binnen de jeugdhulp en Wmo over het eerste trimester van 2024.

Aanleiding

Volgens afspraak informeren wij u over de uitgaven van de eerste 4 maanden en de geprognosticeerde uitgaven jeugdhulp en Wmo in het lopende kalenderjaar. Eén keer per jaar gebeurt dit uitgebreid (na het derde trimester), waarin kalenderjaren zowel inhoudelijk als financieel met elkaar vergeleken worden conform de wens van de klankbordgroep. Tweemaal per jaar gebeurt dit op hoofdlijnen via een raadsinformatiebrief (na het eerste en tweede trimester).

Kernboodschap

Jeugdwet

Voor jeugdhulp toont de prognose, naar aanleiding van het eerste trimester, een verwacht tekort van €1.154.765,- voor 2024 ten opzichte van de begrote middelen. Het beheersen van de stijgende jeugdhulpkosten is een belangrijke prioriteit voor het college binnen de gegeven context dat regionaal en landelijk het beeld gelijk is. Dit vraagt om een gerichte aanpak om ervoor te zorgen dat we de jeugdhulp kwalitatief en betaalbaar blijven aanbieden, terwijl we passende zorg aan kwetsbare kinderen en jongeren centraal blijven stellen. De maatregelen die wij de komende periode zullen inzetten leest u terug in paragraaf 4.

Wmo

In de prognose van het eerste trimester 2024 voor de Wmo is een overschot op de begrote middelen van €437.273,-- zichtbaar. Het overschot is toe te schrijven aan de onderdelen huishoudelijke ondersteuning, begeleiding en woningaanpassingen.

Leeswijzer

In paragraaf 1 gaan we in op de verwachte uitgaven jeugdhulp 2024. Deze uitgaven zetten wij af tegen de realisatie 2023. Paragraaf 2 richt zich op de uitgaven en prognose voor Wmo, waarbij wederom de prognose afgezet wordt tegen de begroting van 2024. In paragraaf 3 verwerken wij de conclusie en in paragraaf 4 leest u over de maatregelen die worden ondernomen door Houten. Tot slot geven wij de planning voor de aanlevering van de sturingsinformatie in paragraaf 5.

1. Jeugdhulp rapportage prognose kosten op hoofdcategorie

De uitgaven voor jeugdhulp laten bij Houten, met name de laatste twee jaar, een stijgende lijn zien. Zie onderstaande tabel. De stijgende kosten zien we ook in de regionale en landelijke cijfers. Voor de regio Lekstroom stijgen de kosten voor jeugdhulp in 2024 met 17%. En uit landelijk onderzoek volgt dat de uitgaven van gemeenten voor het sociaal domein over de periode 2015–2021 met 32,5% zijn gestegen¹.

De totale begroting voor jeugd bedraagt €14,1 miljoen voor 2024. Op basis van declaraties voor geïndiceerde jeugdzorg van de eerste 4 maanden van 2024, is de verwachting dat de totale kosten voor Houten in 2024 uitkomen op €15,2 miljoen (T1 prognose). Dit betekent een verwacht nadeel voor de gemeentebegroting van €1,1 miljoen.

Tijdens het opstellen van de begroting lijkt de verwachte zorgvraag voor jeugdhulp onderschat. Externe factoren zoals de nieuwe inkoopssystematiek, inflatie indexatie/CAO wijzigingen, maatschappelijke ontwikkelingen en de complexiteit van de zorgvragen zijn onvoldoende verwerkt in de oorspronkelijke budgetramingen.

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	T1 Prognose 2024
11,8 mln	13,3 mln	14,1 mln	15,2 mln

Tabel. Uitgaven geïndiceerde jeugdhulp Houten

Mogelijk valt het nadeel voor 2024 mee door een compensatieregeling voor kosten voor Yeph² in 2022 en 2023 vanwege verandering van het woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022. We hebben een aanvraag ingediend voor compensatie van €0.4 miljoen. Een besluit over de toekenning volgt uiterlijk eind oktober. De middelen worden vervolgens nog in 2024 uitgekeerd. Dit zou het verwachte nadeel voor 2024 beperken.

Met de Hervormingsagenda Jeugd heeft het Rijk vanaf 2026 bezuinigingen ingeboekt en moeten gemeenten een groot aantal veranderingen realiseren. Zonder extra rijksbeleid (bijvoorbeeld inperking van de jeugdhulpplicht) en voldoende structurele financiële compensatie vanuit het Rijk is de opgave voor gemeenten niet haalbaar, met financiële tekorten als gevolg. Via de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) blijft Houten lobbyen voor duidelijke, rechtvaardige en toekomstbestendige financiële- en juridische kaders voor de uitvoering van de Jeugdwet (reikwijdte) van het Rijk.

Opvallende kostenontwikkelingen

Indexatie

De tarieven voor de producten jeugdhulp zijn in 2023 (ten opzichte van 2022) opgehoogd met 5,29%³. Voor 2024 is een prijsindexatie gehanteerd van 6,29%. Op basis van de realisatie van 2023 is er berekend dat de inflatie indexatie van 6,29% een kostenstijging van €843.000 voor Houten zou betekenen. Dit bedrag is verwerkt in de oorspronkelijke begroting van 2024.

Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)

De behandelproducten ggz die onder segment ambulant vallen, namelijk basis ggz en specialistische ggz laten opvallende trendlijnen zien. Het aantal cliënten in de basis ggz is in het eerste kwartaal van 2024 lager dan in het eerste kwartaal van 2023 (van 209 naar 143 cliënten).

Het aantal cliënten in de specialistische ggz stijgt van 336 in het eerste kwartaal 2023 naar 370 in het eerste kwartaal 2024. Deze opwaartse ontwikkeling betekent een stijging van €781.090,- (binnen het segment Ambulant) op de prognose begroting 2024 ten opzichte van de realisatie 2023.

Deze stijging wordt deels veroorzaakt door:

- *de toename in complexiteit van de jeugdproblematiek*: steeds meer jongeren kampen met complexe (en soms) meervoudige problematiek, zoals (een combinatie van) psychische

¹ De financiële staat van het sociaal domein van gemeenten in 2021 (BDO, 2023).

[Onderzoek toont aan: uitgaven sociaal domein opnieuw gestegen | VNG](#)

² YEPH is een samenwerkingsverband voor hoog-specialistische jeugd en gezinszorg in regio Utrecht.

³ Dit op basis van de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA).

stoornissen, gedragsproblemen en sociaal-maatschappelijke uitdagingen. Deze zwaardere zorgvragen vereisen intensieve, gespecialiseerde en vaak langdurige behandelingen, wat direct leidt tot hogere kosten.

- *doordat zorgaanbieders makkelijker zorgtrajecten starten/verlengen op specialistische ggz:* zorgaanbieders die voorheen alleen basis ggz hadden en nu ook gecontracteerd zijn voor specialistisch ggz neigen sneller om de specialistische ggz in te zetten. Deze zorgtrajecten hebben een hoger tarief en kunnen voor een langere periode ingezet worden.

Ambulante begeleiding

Binnen het segment ambulant is op meerdere zorgproducten een kostenstijging te zien van bijna 14% ten opzichte van 2023. Dit betekent voor Houten een kostenstijging van €475.498,- op de prognose begroting 2024 ten opzichte van de realisatie 2023. Hiernaast zien we een kostenstijging bij het zorgproduct 'begeleiding zwaar' van 33% in het eerste kwartaal van 2024 ten opzichte van het eerste kwartaal 2023. Dit heeft met name te maken met complexere zorgvragen bij jeugdigen waardoor inzet van duurdere individuele begeleiding nodig is.

Het gaat dan met name om jeugdigen die uitbehandeld zijn binnen de ggz of niet meer kunnen functioneren in het speciaal onderwijs. Deze jeugdigen worden thuiszitters waarvoor onvoldoende effectief zorgaanbod is gecontracteerd in het nieuwe segment Jeugdhulp in Onderwijstijd. Daarnaast maakt de roep om minder vrijwillige uithuisplaatsingen dat jeugdigen en hun gezinnen langer en intensievere ambulante hulp ontvangen.

Maatwerk

De kostenstijging voor maatwerkcontracten lijkt op het eerste oog fors, maar het betreft echter 3 cliënten. Eén client verblijft in een woonvorm. Het gaat bij deze zorgvorm om dure trajecten. Een verandering in in-/uitstroom kan daardoor al snel tot grote afwijkingen in de jaarlijkse kosten leiden. De prognose in kosten betreft €235.753,- op de verwachte overschrijding van €1,2 miljoen voor 2024.

Gezinsvormen

Per 1 juli 2023 is het segment gezinsvormen ingekocht. Dit betreft de vormen van verblijf zoals pleegzorg, gezinshuizen en residentiële open groepen met ambulante zorg. Het segment wordt uitgevoerd door de Combinatie (samenwerking van vier aanbieders) met de opdracht het voorkomen van uit huisplaatsingen, versterken van verblijf en verkorten van verblijfsduur.

De inkoopsystematiek voor gezinsvormen bleek duurder dan begroot. De overgang van cliënten in maatwerkcontracten (met ongecontracteerde aanbieders) naar segment gezinsvormen is langzamer verlopen dan gepland. De instroom van cliënten met bijkomende ambulante zorg bleek groter dan vooraf ingeschat. Wij verwachten dan ook voor 2024 een overschrijding. Dit betekent voor Houten een kostenstijging van €350.000,- bij 12 cliënten die in het eerste trimester buiten de vierkant financiering vallen. De vierkant financiering is een vast budget die de regio Lekstroom beschikbaar stelt aan de Combinatie. Dit budget heeft een taakgerichte doelstelling⁴ die moet leiden tot resultaten conform het transformatieplan.

Het gaat bij deze zorgtrajecten om hoog complexe casussen waarvoor uitzonderlijk en derhalve duur zorgaanbod gecreëerd moet worden en bij uitstroom tot grote wijziging leidt in de prognose.

⁴ Doel van gezinsvormen: voorkomen, verkorten en versterken van verblijf in een gezinsvorm zodat de meest passende, duurzame en effectief mogelijke hulp geboden wordt

2. Wmo rapportage prognose kosten versus begroting op hoofdcategorie

Zorgvorm	Omzet 2022	Omzet 2023	Begroting 2024	2024 Betalingen mnd 1 t/m 4	Prognose 2024 (o.b.v. T1)	Verschil (begroting 2024 vs prognose T1 2024)
Begeleiding (incl KDV)	€ 2.660.383	€ 2.394.358	€ 3.052.277	€ 898.265	€ 2.846.400	€ 205.877
Huishoudelijke Ondersteuning	€ 2.287.819	€ 2.422.404	€ 3.118.437	€ 951.186	€ 2.859.046	€ 259.391
Hulpmiddelen	€ 609.857	€ 745.282	€ 806.280	€ 342.315	€ 1.077.108	€ -270.828
Woonvoorzieningen	€ 356.438	€ 492.970	€ 567.645	€ 90.581	€ 324.812	€ 242.833
Totaal	€ 5.914.498	€ 6.055.015	€ 7.544.639	€ 2.282.347	€ 7.107.366	€ 437.273

Figuur 2. Realisatie en prognose uitgaven Wmo 2022, 2023 tot en met T1 versus begroting 2024.

De onderdelen Begeleiding, Huishoudelijke ondersteuning en Woonvoorzieningen blijven binnen de begroting.

Begeleiding

Het aantal inwoners met individuele begeleiding is in het eerste kwartaal van 2024 lager dan in het eerste kwartaal 2023 (van 281 naar 263). Dit komt doordat het sociaal team zelf begeleiding biedt sinds mei 2022. De kosten stijgen in 2024 wel ten opzichte van 2023. Dit komt onder andere door de jaarlijkse indexering van de tarieven en doordat er aanvullende afspraken zijn gemaakt over welke inwoners het sociaal team zelf begeleidt. Met name inwoners met een zwaardere ondersteuningsbehoefte worden doorverwezen naar zorgaanbieders. Tevens neemt de complexiteit in ondersteuning toe. We zien bijvoorbeeld vaker inwoners met psychiatrische klachten in samenhang met problemen op in andere levensdomeinen.

Binnen de categorie 'begeleiding groep' is er wel sprake van een kleine stijging in aantal inwoners (+5 van 110 naar 115). In het eerste kwartaal is er een toename van inwoners die gebruik maken van Kortdurend verblijf (+3 van 2 naar 5). De kostenstijging voor begeleiding ten opzichte van 2023 kan deels worden verklaard doordat er meer dagdelen begeleiding groep worden geïndiceerd zodat inwoners langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

De totale kosten van het onderdeel begeleiding blijven binnen het budget.

Huishoudelijke Ondersteuning

Het aantal inwoners dat in de eerste vier maanden van dit jaar gebruik maakten van huishoudelijke ondersteuning is +40 hoger in vergelijking met dezelfde periode in 2023. De kostenstijging ten opzichte van 2023 kan worden verklaard doordat er meer inwoners gebruik maken van huishoudelijke ondersteuning en door het feit dat er vorig jaar juli, naast de reguliere indexatie, een extra indexatie is geweest op het tarief. Met de bijbehorende begrotingswijziging heeft de raad in juni 2023 ingestemd. Bovendien groeit de groep senioren aanzienlijk volgens de ramingen (oa. dubbele vergrijzing).

Binnen de huishoudelijke ondersteuning zit het onderdeel wasverzorging. De kosten voor wasverzorging zijn in de eerste 4 maanden van 2024 7,4% lager in vergelijking tot dezelfde periode in 2023. Dit komt doordat in aanloop van het starten van de nieuwe was- en strijkservice een aantal inwoners hebben afgezien om gebruik te maken van deze maatwerkvoorziening. En vanaf 1 april 2024 is de was- en strijkservice gestart waardoor in de laatste maand van dit tertiaal nog maar een beperkt aantal inwoners (21) gebruik maakten van de duurdere maatwerkvoorziening.

Hulpmiddelen

De verwachting is dat het onderdeel hulpmiddelen niet binnen de begroting blijft. Hierbij verwachten we een overschrijding van €270.828,-. Het aantal gebruikers is de eerste vier maanden van 2024 +40 hoger in vergelijking tot dezelfde periode in 2023. Daarnaast is een verklaring dat een groep inwoners eind 2023 nog gebruik maakten van de oude constructie waarbij de gemeente hulpmiddelen heeft gekocht waarbij er alleen een onderhoudscontract was (betreft ongeveer 389 hulpmiddelen). Deze inwoners zijn in januari 2024 overgegaan naar een constructie van huren (conform de inkoop uit 2021) waarbij de kosten per maand hoger zijn maar er ook geen grote koopuitgaven meer worden gedaan

voor hulpmiddelen. In 2024 vindt er voor het laatste jaar een verrekening voor de terugkoop van hulpmiddelen plaats hierdoor zal het tekort in 2024 minder worden, hiermee is in de prognose nog geen rekening gehouden. In 2025 vindt er geen verrekening meer plaats. Kortom, in 2024 vindt de laatste afrekening plaats van deze afbouw plaats. Hierdoor zal het tekort lager uit vallen.

Woonvoorzieningen

Woonvoorzieningen betreft het aanpassen van woningen. Binnen Houten is de afspraak dat bij grote woningaanpassingen eerst wordt gekeken naar de mogelijkheid om te verhuizen naar een aangepaste woning. In de praktijk blijken deze aangepaste woningen nauwelijks beschikbaar. De verwachting op dit moment is dat dit onderdeel binnen de begroting blijft maar enkele grote woningaanpassingen kunnen leiden tot hoge kosten.

3. Conclusies

De verwachting is dat de totale uitgaven voor Wmo in 2024 binnen de begroting blijven. De kans op een overschot lijkt aanwezig.

In 2023 steeg de vraag om inzet van jeugdhulp in Houten en deze trend lijkt zich door te zetten in 2024. Onze situatie volgt de regionale en landelijke trends, en het blijkt moeilijk om hier beleidsmatig effectief grip op te krijgen.

Landelijk is het effect van de Covid jaren nog zichtbaar. De complexiteit van de problematiek van jeugdigen en gezinnen die aangemeld worden neemt toe. Jeugdigen vallen vaker uit in het (speciaal) onderwijs en functioneren vervolgens niet in begeleiding- of behandelgroepen. Daarnaast maakt de roep om minder vrijwillige uithuisplaatsingen, dat jeugdigen en hun gezinnen langer en intensievere ambulante hulp ontvangen. Hiervoor wordt vaker uitgeweken naar maatwerk overeenkomsten en intensieve individuele begeleiding.

Helaas constateren we dat de uitvoering van de Hervormingsagenda geen financieel positieve resultaten lijkt op te leveren. Ondanks alle inspanningen die hier lokaal en regionaal voor zijn geleverd. Daarnaast dringen zorgaanbieders aan om kosten vereffening, ondanks de berekeningen door een onpartijdige derde die voorafgaand aan de inkoop zijn opgeleverd. Wettelijke wijzigingen veroorzaken ook meerkosten doordat oud beleid doorloopt onder nieuw beleid. En bovendien dwingt een openeinderegeling voor Jeugdzorg de gemeentes tot het volgen van de indicatiestellingen.

4. Maatregelen om kosten te beheersen

Veel van de veranderingen die nodig zijn om de jeugdhulp te verbeteren, pakken we als jeugdhulpregio Lekstroom gezamenlijk op. Met de raadsinformatiebrief van 10 mei 2024⁵ bent u geïnformeerd over de verschillende onderdelen van de Hervormingsagenda Jeugd en de ontwikkelingen die we als gemeente en regio maken. De strekking van de brief is dat we als Jeugdhulpregio robuust zijn en op onderdelen verschillende hervormingen hebben ingezet zoals regiovorming, de regionale inkoop van jeugdhulp, een plan toeleiding voor de sociale teams en de gezamenlijke inkoop van essentiële functies (afbouw residentiële verblijf). Daarnaast zijn er enkele ontwikkelingen die eerst nog landelijke uitwerking vragen. Met name de inperking van de jeugdwet is voor de aanspraak op jeugdhulp van belang.

Ondanks de ingezette veranderingen blijven de kosten voor jeugdhulp oplopen. Het beheersen van de stijgende jeugdhulpkosten is een belangrijke inspanningsverplichting voor het college. Als Houten en regio zetten we daar de komende periode op verschillende manieren op in, zoals bijvoorbeeld:

1. Budgetbewaking en -beheer

Door een strengere bewaking en sturing op het beschikbare budget. Dit houdt in dat we continu monitoren hoe het budget wordt besteed en tijdig bijsturen door maandelijkse budgetcontroles uit te voeren en deze te vergelijken met de cijfers verkregen uit het dashboard van RBL (regionale backoffice Lekstroom).

2. Optimalisatie van inkoop en contractering

Door zowel op regionaal- als op lokaal niveau de huidige inkoopssystematiek kritisch te evalueren op het declaratiegedrag van zorgaanbieders; de gestelde kaders van de

⁵ Raadsinformatiebrief Hervormingsagenda Jeugd, 10 mei 2024, kenmerk 835837

verschillende zorgproducten en het dekkend zorglandschap. Dit kan onder meer betekenen dat we de selectiecriteria voor aanbieders herzien of opnieuw onderhandelen over tarieven.

3. Vergroten van eigen kracht

Door samen met het Sociaal Team, verwijzers en aanbieders stimuleren van de eigen kracht, versterken van het ouderschap, normaliseren en de-medicaliseren van de zorg. Bijvoorbeeld door de inzet van algemeen toegankelijke voorzieningen (denk aan jeugdgezondheidszorg, welzijnsorganisaties etc.) en begeleiding door het sociaal team.

5.Vervolgplanning en aanlevering sturingsinformatie

De financiële gevolgen naar aanleiding van de T1 rapportage worden als winstwaarschuwing opgenomen in de 2e bestuursrapportage 2024. Naar aanleiding van de T2 rapportage (in de raad van december) zal een voorstel voor wijziging van de budgetten jeugd en Wmo worden ingediend.

Op de onderstaande momenten ontvangt u het komende en volgend jaar als raad verklarende en prognosticerende sturingsinformatie.

Inhoud rapportage	Aanlevering
2 ^e Bestuursrapportage	November 2024
Rapportage 2 ^e trimester 2024 jeugdhulp en Wmo, inclusief prognose Wmo voor 2024.	2 ^e week december 2024
Rapportage en prognose 3 ^e trimester 2024 jeugdhulp & Wmo.	3 ^e week april 2025
Rapportage en prognose 1 ^e trimester 2025 jeugdhulp & Wmo.	2 ^e week september 2025

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten,
de secretaris, de burgemeester,

R. van Netten

G.P. Isabella